

De steenuil

De steenuil is de kleinste uilensoort van Nederland en bewoner van het boerenland. De soort is bedreigd en heeft bescherming nodig. Dit infoblad gaat in op de kenmerken van de vogel en beschermingsmaatregelen.

De steenuil (*Athene noctua*)

De steenuil is met een lengte van 21 tot 23 cm de kleinste uil van ons land. Zijn verenkleed is aan de bovenzijde bruin met lichte vlekken en aan de onderzijde wit met donkere strepen. Kenmerkend zijn de ogen met de gele iris met daarboven de opvallende witte oogstreep. Meestal zien we hem rechtop zittend op de uitkijk. Bij verstoring zal hij een nerveus wippend gedrag vertonen.

De steenuil is zeer luidruchtig. In de baltsperiode (begin februari tot midden april) laat het mannetje 's avonds met tussenpozen van 3 tot 5 seconden een langgerekt 'goehk' horen. Behalve om een vrouwtje te lokken dient dit om zijn territorium af te bakenen. Daarnaast kent de steenuil een waarschuwingsroep 'kwiejoe' en maakt het ook wel 'koewiet' of blaffende 'kef' geluiden.

Broeden

Steenuilpaartjes blijven elkaar en hun broedplaats vaak voor het leven trouw. De steenuil heeft meestal één broedsel van 3 tot 5 (soms 6 of 7) eieren per jaar. Het vrouwtje broedt de eieren in ongeveer 4 weken uit terwijl het mannetje haar van voedsel voorziet. De jongen verlaten na ongeveer 4 weken de nestplaats, vaak zonder al volledig te kunnen vliegen. Hierna worden ze nog 5 weken door de ouders verzorgd. Daarna zoeken ze een eigen plek, meestal binnen een straal van 10 kilometer. Een steenuil kan wel 15 jaar in gevangenschap oud worden. In de natuur gemiddeld zo'n drie jaar. Slechts 30% van de jongen wordt ouder dan 1 jaar.

Voedsel

Het voedsel van de steenuil bestaat uit muizen, grote insecten (kevers, sprinkhanen, vlinders) en regenwormen, maar ook kikkers, mollen en kleine vogels staan op het menu. Onverteerde voedseldelen verlaten als kleine braakballetjes het lichaam. Het voedsel wordt, in tegenstelling tot de kerkuil, in zijn directe omgeving in een straal van zo'n 500m. verzameld. De steenuil is een korte afstand jager met een korte snelle vlucht. Een echte sprinter en sterk afhankelijk van zijn directe omgeving.

Afname stand

Veranderingen in de landbouw hebben tot gevolg gehad dat deze grootschaliger en intensiever is geworden. Veel landschapselementen als knotwilgen, fruitbomen, oude bomen en houtwallen zijn verdwenen en oude schuurtjes zijn gesloopt. Hierdoor is zowel de nestgelegenheid als de variatie in het voedselaanbod sterk teruggelopen. Daarnaast zorgt verkeer voor veel slachtoffers. Dit alles heeft tot gevolg gehad dat het aantal steenuilen sterk is afgenomen, sinds 1960 zelfs met meer dan 50%. Volgens de landelijke cijfers zijn er nu nog tussen de 5500 en 6500 broedparen in Nederland.

Jonge steenuil

Wat kunt u doen voor de steenuil?

- Wanneer een steenuil bij u in de omgeving broedt: zorg dat de huidige broedplaats gehandhaafd blijft. Zorg voor vervangende broedruimte wanneer dit niet mogelijk is.
- Waar steenuilen in de directe omgeving voorkomen en het leefgebied geschikt is kan een nestkast geplaatst worden als een geschikte broedplaats ontbreekt.
- Net zo belangrijk als een broedplaats is het leefgebied: zorg dus voor overhoekjes, ruigtestroken en een gevarieerde erfbeplanting. Het aanplanten van knotwilgen en hoogstamfruitbomen of een andere markante boom (eik, linde, es etc) kan op de lange termijn weer zorgen voor natuurlijke nestholtes. Beheer bermen en slootkanten extensief. Ook de aanleg van een poel is positief voor de steenuil. Kort gras beweidt door vee.
- Gebruik zeker geen (muizen)gif zodat dit niet in de steenuil terecht kan komen.

Uilenbescherming is mensenwerk!

De steenuil is bij uitstek een soort die zich in de directe omgeving van mensen ophoudt. Dit maakt ze ook kwetsbaar. Het is belangrijk dat men alert is op de aanwezigheid van deze nachtblakers. Daar waar uilen aanwezig zijn wordt steevast veel plezier aan 'hun' uilen beleefd.

In Brabant zijn ruim 75 vrijwilligersgroepen actief op het gebied van uilenbescherming. Deze inventariseren waar de uilen precies zitten, plaatsen nestkasten op geschikte locaties waar nog geen broedgelegenheid is en controleren deze jaarlijks op de aanwezigheid van uilen en jongen. Daarnaast wordt advies gegeven over omgang met de aanwezige uilen in de plaatselijke situatie.

Biotoopverbetering voor uilen

Door de aanleg van kleine landschapselementen zoals een heg, houtsingel, knotwilgenrij, hoogstamboomgaard, karakteristieke bomen of poel ontstaat meer variatie in het landschap. Deze elementen dragen ook bij aan een goed biotoop met een gevarieerd voedselaanbod voor steenuil.

In Noord-Brabant zijn er subsidiemogelijkheden voor de aanleg van erfbeplantingen en poelen. Wanneer u hierover meer informatie of advies wilt, kunt u contact opnemen met het Coördinatiepunt Landschapsbeheer van het Brabants Landschap.

In Brabant zijn ruim 75 vrijwilligersgroepen actief

Foto's: Brabants Landschap (tenzij anders vermeld)

Tekeningen: Egbert Koopmans, 's-Hertogenbosch

Datum: 1 januari 2016

Colofon

Coördinatiepunt Landschapsbeheer

Postbus 80
5076 ZH Haaren
Coördinatiepunt Landschapsbeheer
T 0411 - 66 40 10
Algemeen
T 0411 - 62 27 75
info@brabantslandschap.nl
www.brabantslandschap.nl